

Это привело к тому, что мы, проведя по сути дела не реконструкцию систем, а капитальные ремонты, во многих случаях существенно ухудшили их функцию, чем и обрекли наши многострадальные рисовые системы (к тому же, отслужившие свой срок) на ликвидацию.

И в этой связи получается, что часть рисовых систем необходимо переводить в обычные, а часть совершенствовать в рамках их оросительно-водоотводной функции (улучшение водоподачи, водорегулирования и водоотведения, налаживание водоучета и т.д.). Основным же путем совершенствования нужно считать работу над созданием рисовых систем нового поколения.

УДК 330.135:633.18

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ РИСУ В УКРАЇНІ

**І.І. ШАПАР – Дослідна станція рису УААН,
м.Скадовськ**

Рисівництво є однією з найбільш дохідних галузей сільського господарства, яка по розміру чистого доходу і рівню рентабельності перевищує інші культури і галузі тваринництва. В цьому відношенні рис має великі потенціальні можливості і може давати при відповідному до нього відношенні до 1,5 тисячі гривень прибутку з гектару посівів.

Аналіз економічної ефективності виробництва рису проведено на прикладі господарств Красноперекопського району автономної республіки Крим, які в 1997 р. вирощували рис на площі 7,3 тис. Га., що становить 31,6% від загальної посівної площі цієї культури в країні. Урожайність рису одержано 42,3 ц/га в бункерній вазі або 34,5 ц/га в заліковій вазі.

Витрати на одержання урожаю в розрахунку на гектар посіву становили 1257 грн., а собівартість однієї тони зерна-364 грн.

Реалізовано з кожного гектару посівів 30,3 центнери зерна або продуктів його переробки з рівнем товарності 87,8%. Виручки від реалізації продукції одержано 1258 грн. на один гектар площі, в тому числі 210 грн. чистого прибутку. Рівень рентабельності галузі становив 20,1%. При цьому значна частина господарств одержала збитки від вирощування рису. В інших регіонах, наприклад в господарствах Херсонської області, де одержано урожай рису біля 18 ц/га положення ще гірше.

Низький рівень економічної ефективності галузі є наслідком дії цілого ряду факторів, серед яких в першу чергу треба виділити фактори, пов'язані з зниженням урожайності внаслідок погіршення соціально-економічних умов господарювання, недостатнім забезпеченням засобами виробництва та недотримання в зв'язку з цим вимог технології вирощування.

Друга група факторів пов'язана з затратною частиною і собівартістю продукції. Серед них треба виділити, подорожчання засобів виробництва, які використовуються в процесі вирощування рису: пестицидів, мінеральних добрив, пального і мастильних речовин, насіння та інших, що прямо відклалося на собівартості продукції. Враховуючи, що методи господарювання, відношення до власності господарств, до праці і людини, структура організації виробництва і праці залишились незмінними, то резерви підвищення економічної ефективності галузі за рахунок раціонального використання засобів виробництва, застосування ресурсо- і енергозберігаючих технологій є значними.

Суттєво підвищило собівартість рису введення плати за використання поливної води, яка з врахуванням понижуючого коефіцієнту 0,2 становить 200-250 грн. в розрахунку на гектар посівів або 15-25% структури собівартості. Без цього коефіцієнту плата за воду складає 800-1000 грн. на гектар посіву або 2-2,5 тони зерна рису по середнім фактичним реалізаційним цінам.

При введенні плати за воду не враховані біологічні особливості рису, його потреба в великій кількості поливної води, відсутність елементарних засобів досягнення її економії або раціонального використання, засобів обліку поданої на зрошення води, тому для рисосійних господарств понижуючий коефіцієнт необхідно скоригувати в сторону зменшення.

Третя група факторів напряму пов'язана з низьким рівнем реалізаційних цін за зерно і крупу, які в господарствах Красноперекоського району Криму становили в межах 415 грн в розрахунку за одну тону реалізованого зерна, або всього біля 63% до середнього рівня встановлених закупівельних цін, які в даному випадку можна прийняти як еталон для порівняння. Це свідчить про значні резерви підвищення рентабельності Галузі за рахунок покращання комерційної діяльності господарств.

Майже в 1,5 рази знижує рівень цін реалізація рису по договорам з організаціями і фірмами в рахунок майбутнього урожаю за постачання господарствам необхідних для дотримання технології вирощування рису засобів виробництва. Тому організація системи забезпечення господарств паливом, запасними частинами, добривами, пестицидами, іншими необхідними матеріалами на взаємо-

вигідних умовах дасть можливість реалізувати значну частину товарної продукції з вищим економічним ефектом.

При переробці продукції безпосередньо в господарствах зменшується вихід основної продукції – рисової групи вищих сортів, погіршується її якість, збільшується вихід дешевої побічної продукції, що також знижує рівень реалізаційних цін.

УДК 639.12

ГРЕЧИХА В РИСОВИХ СЕВООБОРОТАХ В СТРАНАХ МИРА

Е.С. АЛЕКСЕЕВА – Подольская государственная аграрно-техническая академия, г. Каменец-Подольский

В середине 70-х годов К.Х. Популиди подводя итоги многолетних исследований возделывания гречихи в мелиоративном поле рисового севооборота отметил, что в Ростовской области, на Кубани, в Крыму и на юге Украины средние урожаи гречихи, в зависимости от особенностей года составляли 6...20 ц/га.

Следует отметить и тот факт, что на Опытной станции риса Херсонской области в опытах в мелиоративном поле рисового севооборота при летнем посеве в сортоиспытании урожай в 1987 году сорта гречихи Космея составил 40 ц/га, а в различных опытах в разные годы достигал 38 ц/га. Урожайность риса после гречихи возросла на 2 ц/га.

В странах Азии выращивают два вида гречихи – *F esculentum* и *F tataricum*. Вид *F tataricum* распространен в основном в предгорных районах, а *F esculentum* – в низинах. Гречиха и регионах возделывания риса является неотъемлемой частью рисового севооборота. В Китае, как сообщает Лин Жуфа на юг от Великой Стены за линией Кинт Хуай простирается район выращивания осенней и зимней гречихи. К югу от реки Яндзы основная культура рис. Гречиха является промежуточной культурой между двумя урожаями риса.

Гречиха нашла свое место и на рисовых полях о. Тайвань. И хотя здесь площадь посева ее небольшая Тайванский фонд развития зерновых оказал помощь для усиления возделывания гречихи с 1982 года. Она выращивается как зимняя культура на осушенных рисовых полях.

В Корее сложилась трех сезонная система культуры – тройного севооборота: 1. весенний: апрель-май – собирают один урожай на зерно; 2. летней: июнь-июль-август – два урожая – на зеленую